БЛИЗЬКИЙ СХІД 13.04.2022 | Руслан Сулейманов

Ланцюгова реакція

Одним пропонують вигідні угоди, іншим загрожує голод. Як арабський світ реагує на війну в Україні.

Воєнна агресія Росії проти України стала шоком для країн арабського світу, більшість із яких мають тісні відносини, передовсім економічні, як із Москвою, так і з Києвом.

Головні виклики для регіону пов'язані з нестабільністю на ринку енергоносіїв (монархії Перської затоки), відпливом туристів (ОАЕ, Єгипет) і, звісно, перебоями в постачанні харчів. Близько 70 відсотків експорту пшениці з Росії та 40 відсотків експорту кукурудзи й соняшникової олії з України припадало на країни Близького Сходу та Африки. В результаті вторгнення та запроваджених проти Росії санкцій араби можуть зіткнутися з серйозною харчовою кризою вже цьогоріч.

Араби можуть зіткнутися з серйозною харчовою кризою вже цьогоріч

У перші тижні [повномасштабної] війни ціни на пшеницю в ряді країн регіону зросли до рівня, небаченого за останні 14 років. Через стрімке здорожчання хліба та девальвацію єгипетського фунта відносно американського долара (приблизно на 18 відсотків) влада Єгипту вже попросила про допомогу Міжнародний валютний Фонд (МВФ).

Локальні ЗМІ в кожній з арабських країн досить обережно подають інформацію про воєнні дії в Україні, намагаючись рівною мірою відображати позиції Москви та Києва. Втім, у новинних повідомленнях на цю тему, як правило, використовується слово «війна» або «вторгнення», а не «спецоперація», як її називають російські посадовці.

Водночас великі загальноарабські ЗМІ, що мають зв'язки з західними медіа, зокрема газета Asharq Al-Awsat, яка видається в Лондоні, або телеканал Al Arabia, який віщає з ОАЕ, дають подіям на українській території більш однозначну оцінку. Запрошені експерти й аналітики

роблять акцент на порушенні Росією міжнародного права, а також територіальної цілісності та суверенітету України. Разом з тим, як і в багатьох виданнях на Заході, значна увага приділяється численним жертвам серед мирного населення, розповідаються історії українських біженців, які залишили свої домівки та втратили близьких.

Донесення максимально детальної інформації з місця подій є можливим завдяки тому, що одразу декілька кореспондентів великих арабських телеканалів, таких як катарська Al Jazeera, працюють в Україні, а також на українсько-польському кордоні.

Досить частими є висловлювання про політику подвійних стандартів західних країн щодо нової кризи біженців у Європі, а також про труднощі, що з ними стикалися в минулі роки вихідці з Близького Сходу, намагаючись потрапити до європейських країн, частина яких відмовлялася їх приймати. «Українці – європейці, а ми – ні. Західні країни слухають їх, але не слухають нас», – зазначає ліванський журналіст і політолог, оглядач газети Asharq Al-Awsat Хазем Сагіє.

Окремі аналітики висловлюють співчуття Україні, порівнюючи дії Росії з окупацією Ізраїлем палестинських територій і при цьому нагадуючи про стриману, на їхню думку, реакцію європейців, наприклад, на переселенську політику ізраїльської влади на Західному березі річки Йордан.

Країни арабського світу, які ніколи не вирізнялися єдністю думок, так само не мають спільної позиції щодо бойових дій в Україні. Більшість держав дозволяють собі лише стримані коментарі. Винятком є Сирія, що перебуває в серйозній залежності від Кремля.

Влада багатьох арабських країн обмежується закликами до деескалації та підкреслює важливість припинення вогню

Ліга арабських держав (ЛАД) виступила 28 лютого з обережним зверненням, у якому Росія не була згадана, а вторгнення було назване «кризою», що її слід «урегулювати дипломатичним шляхом». Влада багатьох арабських країн у заявах для преси також обмежується закликами до деескалації та підкреслює важливість припинення вогню. Однією з причин стриманості арабського світу, поряд із дружніми стосунками з Москвою, можна назвати недовіру до західних країн, передовсім до США, особливо після торішнього поспішного виведення американських військ із

Афганістану.

Певну роль відіграють і особисті дружні стосунки між лідерами арабських країн Перської затоки та президентом Путіним. Крім того, для ОАЕ та Саудівської Аравії залишається важливим збереження умов угоди ОПЕК+, яка фактично є ключем до відновлення економіки нафтовидобувних країн.

А такі держави, як Єгипет, Алжир, Марокко, Туніс та Ірак, залежні від імпорту пшениці з Росії та України, вочевидь, вважають нейтральну позицію в конфлікті найкращим способом мінімізувати вплив на свою харчову безпеку.

Водночас знайшлися й ті, хто відкрито розкритикував дії Кремля. Наприклад, МЗС Лівану 24 лютого засудило Москву за порушення територіальної цілісності України та закликало до «негайного припинення воєнної операції». Також із засудженням РФ виступили в Лівії. А Кувейт виявився єдиною арабською країною, що стала співавтором резолюції Ради Безпеки ООН про притягнення Росії до відповідальності за її агресію проти України.

Своєю чергою Саудівська Аравія та Катар далі намагаються стати посередниками в урегулюванні ситуації в Україні, але поки що стамбульський майданчик здається найбільш перспективним для досягнення мирної угоди.

Багаті на нафту й газ країни Близькосхідного регіону нині приваблюють європейські країни, що прагнуть знайти альтернативу енергоносіям із Росії. Зокрема, наприкінці березня віце-канцлер і міністр з питань економіки та захисту клімату Німеччини Роберт Габек вирушив до Катару на переговори про можливість постачання до ФРН скрапленого природного газу (СПГ).

Втім, міністр з питань енергетики Катару Саад бен Шарід аль-Каабі ще 22 лютого заявив, що емірат наразі неспроможний замінити постачання російського газу до Європи. Доха за підсумками минулого року стала найбільшим виробником СПГ в світі, але значна частина блакитного палива з емірату зараз продається за довгостроковими контрактами країнам Азії. Як стверджує катарська влада, тільки 10-15 відсотків катарського СПГ можуть бути переспрямовані на європейський континент у найкоротші терміни, й лише після отримання відповідного дозволу від азійських імпортерів.

Наразі Катар планує витратити загалом $30 млрд на проект із

подвоєння своїх виробничих потужностей, але очікується, що ця програма буде реалізована не раніше 2025 року.

Іншою альтернативою для європейців у нафтогазовій галузі потенційно можуть стати Лівія та Алжир, але для цього терміново необхідні серйозні інвестиції для збільшення виробничих потужностей у цих країнах.

Невдачі в «спецоперації» в Україні відвернули увагу російського керівництва від інших напрямів зовнішньої політики

Невдачі в так званій спецоперації в Україні відвернули увагу російського керівництва від інших напрямів зовнішньої політики, в тому числі від Сирії.

Згасання інтересу Москви до сирійського треку вже проявляється щонайменше в зменшенні активності російських військ у кількох регіонах арабської республіки, зокрема в зниженні інтенсивності авіаударів по сирійсько-іракських прикордонних районах, де дислоковані залишки терористичного угрупування «Ісламська держава».

Крім того, на тлі загострення стосунків із країнами Заходу Москва може накласти в липні вето на продовження резолюції РБ ООН 2585, що дозволяє постачання гуманітарної допомоги на північний захід Сирії через Туреччину.

Послаблення російського впливу, вочевидь, надихне Туреччину, яка може ще більше закріпитися на півночі Сирії.

Руслан Сулейманов
Каїр

Руслан Сулейманов (Ruslan Suleymanov) – російський сходознавець і журналіст. До лютого 2022 року він був старшим близькосхідним кореспондентом інформаційної агенції ТАРС у Каїрі. Звільнився з

агенції на знак протесту проти російського вторгнення в Україну.